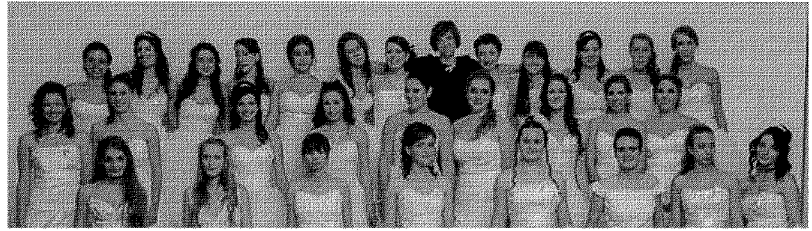

Zsófia nővér

Leányvári Zsófia nővérrel (vagy ahogy tanítványai szeretettel becézik: Zsofettával) először egy fogadóórán találkoztam, amikor restelkedve vártam a szemöldökráncolást elsős gimnazista nagylányom hármaskörjéje miatt. A szemöldökráncolás elmaradt, pragmatikus választ kaptam: „Édesanya, a gyereket hármaskörre érdekli a földrajz.” Ekkor már tudtam, hogy Zsófia nővér ... más.

Zsófia nővér a szalagavatón

A Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővérek tagjaként a Patrona Hungariae Gimnázium szellemiségének fényében nevelte és tanította lányainkat, és képes volt arra, amire a világon kevesen: máshogy lásson és láttasson.

A jeles fogadóóra után két évvel Zsófia nővér lett középső lányom osztályfőnöke. Szeretettel és türelemmel irányította, szidta vagy vigasztalta, csitította vagy bátorította lánycsapatát. És nevelt minket is, szülőket: egyen rendszeren az a gyerek, hát elszárad a lábán, fekiúdjön rendes időben, nem az iskolapadon kell aludni... Különben pedig elég, ha anyuka stresszel az érettségi miatt, nem kell a gyereket is riogatni vele.

Idén, a megszentelt élet évében, a szerzetesek világnapján gyertyaszentelő szentmise volt a Patronában. A mise keretében a rendi tartományfőnök felkért néhány nővért, beszéljen a gyerekeknek a hivatásáról, pályájáról. Zsófia nővér újabb meglepetéssel szolgált: kis történetével, amelyben egy kutya segítette ki, azt példázta: lássuk meg magunk körül, hogy Isten szeretete és figyelme mindig körülvesz – csak figyelni kell a jelekre. Akkor érlelődött meg bennem, hogy megkérem Zsófia nővért, beszéljen egy kicsit magáról, indulásáról, a hétköznapjairól.

Egy napsütéses délután kerestem fel a Patronában, a nővérszálláson fogadott. Az általános iskola udvarán vidáman hancúroztak a gyerekek, a platánok körül fogócskáztak. Picit odébb, a nővérkertben idős apácák sétálgattak, sütkéreztek, és a kis ösvény végén már várt Zsófia nővér. Szűk pihenőjéből rám áldozott egy órát, aztán szaladt is tovább, akkor éppen tanulószobára.

– Kedves Zsófia nővér, hálásan köszönöm, hogy idejébe besorozta ezt a találkozózt. Beszélne arról, mikor döntötte el, hogy a rendbe lép, és emlékszik-e még arra, amikor ez véglegessé vált?

– Általában úgy gondoljuk el a hivatást, mint egyik-másik szent életében, ahol villámcsapásszerű megvilágosodások és döntések vannak. Az én életemben ez nem egészen így történt, ez egy nagyon lassú folyamat volt. Az érettségi évében döntöttem el, hogy jelentkezem az Iskolanővérek közösségébe. Úgy gondoltam, hogy erre van az utam. Nem volt ez teljesen világos döntés, inkább egy megérzés, hogy erre kell továbbmennem. (Az ember életében fontos, hogy döntéseket hozzon. De hogy egy út vagy lépés megfelelő-e, az csak akkor dönthető el, ha elindul az ember. Tenni kell egy lépést, és akkor kirajzolódik, hogyan tovább. Az egy helyben állás nem oldja fel ezt a dilemmát.) Így történt velem is. És erre indultam el. Azt tudtam, hogy szerzetes szeretnék lenni, és szívesen foglalkozom gyerekekkel. S hogy miért pont ebbe a közösségbe? 1979 volt, akkor két választás volt, vagy ide lépek be, vagy sehova. Mivel ez volt Magyarországon az egyetlen legálisan működő női szerzetesrend, nem volt nagy kérdés, hogyha belépek, akkor tanár leszek, vagy ha nem, akkor olyan valaki, aki az egyéb munkákat végzi: mosás, takarítás, főzés, stb... Akkoriban még mindent, vagy majdnem mindent nővérek végeztek, hiszen egyrészt sokan voltak, másrészt meg a hely sokkal kisebb volt, hiszen egy négyosztályos gimnáziumról beszélünk, kollégiummal. Van egy számomra nagyon kedves mondás: „Az életet csak visszatekintve lehet megérteni, de előrenézve kell megélni”. Ezért is mondom, hogy mindig csak a következő lépést láthatjuk meg utunkon. De ha hiszünk az Úristen gondviselésében, akkor lesz elég türelmünk, hogy megértsük, hova kell lépniünk. Ez néha nagyon nehéz, és sokszor érezzük úgy, hogy nincs értelme az eseményeknek, amibe kerülünk. Ennek nagyon jó példája,

hogy nem vettek fel elsőre az egyetemre. Sőt! Háromszor vallottam kudarcot, és csak negyedszerre sikerült bejutnom. Ennek oka is összetett: egyrészt kezdetben nem vittem túlzásba a tanulást, másrészt mert nem volt könnyű bejutni akkoriban az egyetemre. Biológia-földrajz szakon egy évben körülbelül 10 embert vettek fel Pesten vagy Debrecenben. Háromszor Pesten próbáltam meg, és esélytelen volt. Amikor választhattam, hogy Pest vagy Debrecen, akkor gondolkodás nélkül Debrecent mondtam, mert akkoriban éppen elegendő volt a fővárosból, mert mindig is Budapesten éltem, és tetszett a vidéki város, amit noviciátus alatt ismertem meg. És nem bántam meg, mert ott egy emberi léptékű egyetem volt. Tehát egy gyönyörű, impozáns régi épület, igaz, akkor már építették az újabb épületet, de a mostani valójának a töredéke volt az is, és az emberi kapcsolatokra is lehetőség volt, ha nem is ismertünk mindenkit személyesen, de látásból igen. Terepgyakorlatra egy buszszal, egy negyvenfős busszal el tudunk menni, együtt, a biológia-földrajzosok, a biológia-kémiasok és a szakbiológusok. Hát hol van ilyen egyetem manapság? Így kezdődött.

– A családja hogyan fogadta a döntést? Gondolom, otthonról is hozott Zsófia nővér egy olyan szemléletet, amely kellemesen támogató volt, hogy ezen a pályán induljon el.

– Vallásos családba születtem, nagyon rendes és istenfélő szüleim vannak, de azért nem voltak elragadtatva a lányuk ötletétől, és nagyon hosszú ideig reménykedtek benne, hogy váltok. Nagymamám különösen, de igazából mindenki tartózkodó volt ezzel a döntéssel szemben. Ami azért is érdekes, mert a szerzetesség meg a papság a rokonságban nem teljesen idegen életforma. A nagymamám egyik testvére vizitációs nővér volt, apukám unokatestvére egyházmegyes pap. Ezért azt hiszem, ők tudták, hogy milyen veszélyes vizekre evezek ezzel a választással, és na-

Krisztus fénye

gyon tartottak attól, hogy mi lesz belőle. 1979-80-ban nem igazán lehetett tudni, hogy változik a rendszer, és elég sok ismerősömet hurcolták meg hitéért, hitoktatásért is. Nem volt egészen alaptalan az ő félelmük. (De becsületükre legyen mondva, nem riogattak ezzel.)

– Zsófia nővér, nyílt titok, hogy nagyon szereti az állatokat. Hogyan kapcsolódik ez a hivatásához?

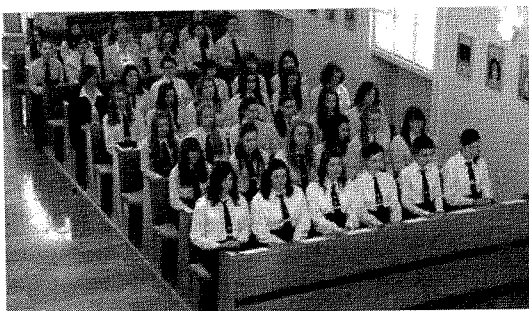
– Énrólam szól mind a kettő: a hivatás is, és az állatszeretet is. Bennem kapcsolódnak. Mindig szerettem a természetet, vonzottak az állatok gyerekkoromban is, bár nekem sosem volt. És a kolostor meg végképp nem arról szólt, de azért előfordult, hogy voltak állatok az életemben, még a kolostorban is. Számomra a teremtett világ mindig Istenről mesél.

– Az iskolai gyertyaszentelő szentmise előtt gyerekeknek mesélte el azt a történetet, amikor egy kutya felbukkanásán keresztül érezte a gondviselés jelét: éjszakai szolgálat közben váratlan látogató érkezett, Zsófia nővér nem tudta, merjen-e kaput nyitni...

– Debrecenben sikerült meggyőzni az akkori vezetőt, – az igazság az, hogy nem volt nagyon nehéz, mert ő is állatbarát volt, – hogy egy akkora hatalmas nagy udvarra szükség van kutyára. Ahogy megnőtt a porta, visszakaptuk az épületeket, legalizálódott az, hogy kell egy házőrző. Akkoriban történt ez a sztori, amit elmeséltem azon a misén a gyerekeknek, ami egy nagyon meghatározó élményem volt, és nem véletlenül meséltem el akkor és ott. Egyrészt azért, mert kisgyerekeknek valami olyan kell, amit megértenek, el tudnak képzelni, és megjegyezhető. Ez annyira kézzel fogható élményem volt, ahogy ott állok, bizonytalanul, aztán egyszer csak ott van mellettem a kutya. A Jóisten tudja, honnan érezte meg az a jószág az udvar másik felén, csukott ajtókon keresztül, – mert ki volt zárva a házból –, hogy félek, bejött, és egyszer csak belesimította a nóziját a kezembe. Ez az élmény számomra meghatározó volt, kézzelfoghatóan bizonyította, hogy nem vagyok magamra hagyva. Az Úristen gondviselése nem válogat: a legváratlanabb formákban kapjuk a segítséget, de tudnunk kell azt felismerni. És ez a segítség érkezik egy négy lábú szörmók képében is. Mikor mire van szükség. Csak ezeket a segítségeket meg kell látni. Azt hiszem, ez nagyon jól szemlélteti, hogy mennyire résen kell lenni és mennyire nem szabad szétválasztani Isten világát meg az ember világát, mert nincs külön.

– Zsófia nővér két éve házfőnök is. Milyen feladatokat kell ellátnia napközben?

Sokféle dologgal telik a nap. Tulajdonképpen házfőnöknek lenni azt jelenti, az ember ennek a közösségnek úgy a vezetője, hogy gyakorlatilag inkább az ügyes-bajos dolgok intézője, szerintem. Régen volt egy hierarchia, a házi hierarchiának a csúcán állt a házfőnök, de ettől már nagyon messze vagyunk, és nem is akarnám ezt, mert nem az én világom, hogy tőlem keljen és nyugodjon a nap. Itt is mindig történik va-

lami, a nővérek ügyes bajos dolgai, hogy most itt fáj, ott fáj, erre van szükség, azt kell elintézni, karbantartót kell hívni, kertészt kell hívni, ápolókkal kell beszélni. Ünnepeket szervezni, ajándékot venni, delegálni, protokollnak eleget tenni, imákat szervezni, imákon részt venni. Minden napra kell, hogy legyen pap, aki a szentmisét bemutatja – ez néha nem is olyan egyszerű kérdés –, a konyhával kell egyeztetni, hogy megfelelő legyen az étel. De emellett még megvan a magam egyéb feladata, mert attól még tanár vagyok, de nem is tudom elképzelni az életemet anélkül, hogy többféle feladatom ne lenne. Mert nem lehet azt, hogy 26 évig osztályfőnök meg prefekta vagy, utána meg egy az egyben hagyj ott az iskolát. Ezt lehet, hogy valaki meg tudja csinálni, de az nem én vagyok.

– Ez a rengeteg munka magában is sok, de milyen nehézséggel jár még ez a hivatás?

– Pillanatnyilag azt élem meg, hogy a nővérek többsége olyan világban nőtt fel, élte le az élete túlnyomó részét, ami számomra meghódítandó világ, és nem mindig értem igazából az ő nézőpontjukat. Sokszor az az érzésem, a gondolatvilágukat nem tudom úgy felvenni, hogy tényleg szívvel-lélekkel oldjam meg a problémáikat. Ez nehéz, és nagyon hosszú ideig nem tudtam megfogalmazni sem, hogy igazából mi bajom van? Probléma volt az iskolában is, a kollégiumban is... Mindig történt valami, meg kellett oldani, de itt mégis valami másképp van. S nem olyan régen jöttem rá: egészen más az élményvilágunk. Egy nagyon egyszerű példa: volt olyan eset, hogy valakit az állomásról kellett hazajuttatni, de nem volt, aki kocsival kimenjen érte. Nekem a világ legtermészetesebb dolgának tűnt, hogy ott a telefon, hív egy taxit és hazajön. Később döböntem csak rá arra, hogy ezzel milyen nagy feladatot adtam a nővéreknek, még álmatlan éjszakái is voltak emiatt. Tehát egész más milióban élünk. Nagyon nehéz, hogy úgy gondolkozzak és oldjak meg egy problémát, hogy az nekik is megfelelő legyen, az ő érdeküket szolgálja.

– És úgy gondolja Zsófia nővér, hogy ez általában az idősebb nővérekre érvényes?

– Elsősorban rájuk, de a fiatalabbak között is vannak olyanok, akik a régi rendszer szerint várnák a megoldást. Azonban nekem az az elgondolásom, hogy amennyire lehet, önállósítani kell az embereket. Tehát, hogy ami az ő kis feladatköre, az ő kis élete, amíg meg tudja oldani, oldja meg. Nyilvánvalóan a határokon belül, hiszen a XXI. század új helyzeteket teremt az élet minden területén, így a kolostori életben is. Természetesen a főnök itt van, és vannak feladatok, döntések, amik rá várnak, de az egyéni döntések meghozatala nem kerülhető meg, nem hagyható ki.

– Ez a lányokkal is sokszor így volt, emlékszik Zsófia nővér?

– Igen. Kezdetben nem volt könnyű, de a végére már egész jól ment. Velük eljutottunk oda, hogy ha például volt egy előadás, akkor ők hozták az ötletet és nekem már csak nyirbálni kellett. Egy farsangi műsort százszor jobban összeraktak, mint én. Nekem legfeljebb csak azt kellett mondani, hogy figyeljétek, ezt most vagy írjátok át, vagy hagyjátok ki.

– Most mi az, ami erőt ad? Mi segít elviselni a nehézségeket?

Zsófia nővér az ötödik sor végén – a ballagási szentmisén

– Amikor sikerül egy problémát megoldani, vagy megoldást találunk arra, hogy valami szépüljön, vagy megtaláljuk a megfelelő embert hozzá. Vagy volt egy program, amin a nővérek jól érezték magukat, az mindenképp öröm. Az is segít, hogy nemcsak ezt csinálom. Nekem az iskola is ilyen volt, mindig többféle feladatot végeztem: kellett érettségiztetni, kellett koncertre járni, idemenni-odamenni. Itt is az van, hogy emellett az iskolában is egy picikét azért bent van a lábam, részt vettem a próbaminősítési eljárásban, szaktanácsadói képzést végeztem, és abban is dolgozotok. Ahhoz, hogy egyensúlyban legyek, szükségem van arra, hogy többféle tevékenykedjek, sokféle emberrel találkozzak.

– *Azért nagyon nagy lelkierő kell ahhoz, hogy valaki ezt a pályát válassza, és mérhetetlen nagy szeretet mások iránt.*

– Bizonyára. Azonban nem gondolom, hogy a többi hivatáshoz, életpályához nincs szükség szeretetre és lelkierőre. Sokszor szoktam azt mondani, főleg a gyerekeknek, hogy az üdvösséget sehol nem adják ingyen, és sehol nincs olyan foglalkozás vagy hivatás, ami expressz ajánlva garantálja az üdvözülést azáltal, hogy azt választom. Mindent lehet nagyon pocsekul csinálni, és mindent lehet nagyon jól csinálni. De a kettő között igen széles a paletta.

– *A megszentelt élet éve van. Zsófia nővér hogyan éli ezt meg? A kívülállónak úgy tűnik, hogy a figyelem most egy kicsit jobban a szerzetesek felé fordul. De belülről ezt mennyire érzékelik?*

– Nagyon szép és szükséges, hogy az összes szerzetesi életformát egy kicsit fókuszba emeli a Pápa, hogy világos legyen, ez is egy elfogadott életállapot a világban, ahol feladatunk van. Fontos, hogy az átlagember is megismerje egy kicsit jobban, mi is a szerzetesség, mi a szerepe az egyházban és a világban. Nekünk, szerzeteseknek is jót tesz, hogy többet foglalkozunk a hivatás kérdésével, hogy az ünnepek és rendezvények hozzásegítenek ahhoz, hogy egy kicsit lelkesedjünk, új erőt nyerjünk, és néha azt is lássuk, mennyien vagyunk, akik ezt az utat járják. Ez mind fontos, és nagyon jó. Ha azt mondják, hogy szerzetesek éve, azzal teljesen tudok azonosulni. Azonban „a megszentelt élet éve” kifejezés kicsit zavaró számomra. Ez valahogy rangsort sejtet, olyan, mintha a szerzetesi hivatást a többi hivatás fölé helyezné. Úgy gondolom, hogy minden élet megszentelt. Akármilyen picike is, a megfogant élet helyet kér a családban. – Ezt nem én mondom, ezt már Hellinger kidolgozta a nevéhez kapcsolódó családállítási módszerben, amit több-

szőr végigéltem, és tanúja lehettem, amikor családok dinamikájának helyreállításához szükség volt a meg nem született életek elfogadására, és személyként történő beszámítására. Ez akkora titok és olyan fontos mondanivalója van számunkra, hogy ezért engem határozottan zavar ennek a kifejezésnek a csak szerzetesekre vonatkoztatása. Mert minden életre azt mondta az Úristen, hogy ez jó, ez tökéletes, erre szükség van. Most az teljesen mindegy, hogy ennek az életkének az a feladata, hogy három hónapig fejlődjön, és aztán elsorvadjon, de a szülők és a család életében helye van. Ezt most erősítette meg egy egykori tanítványom, aki pár hónapos kismamaként veszítette el a babáját. Mennyire nehéz ezt feldolgozni! De most ő az első gyerek, aki majd „fentről” vigyáz a testvérkéire, szüleire... Erre nem szoktunk gondolni, de én nagyon bízom benne, hogy egy következő évnek ez is lehet témája: az élet szentsége, az élet feladata és szépsége és egyedisége... Azt hiszem, mostani világunkban erre kimondhatatlanul nagy szükség van. Valahogy így gondolkozom én erről.

– *Mindig meglepett, már régen is, amikor a lányokról, a tanítványairól beszélgettünk, hogy Zsófia nővér más megszögből közelíti meg a dolgokat, máshogy dekódolja a jelenségeket. Mondhatjuk, hogy egy rendhagyó nővérről van dolgunk?*

– Attól függ, mit értünk ezen. Tény, hogy sokszor másként ítélek meg helyzeteket, mint a legtöbb ember. Valószínűleg ennek az az oka, hogy az én tapasztalataim kicsit mások, amik nyilván abból is fakadnak, hogy mit hoztam otthonról, milyen tapasztalatokat szereztem, stb. De valamilyen módon azt hiszem, mindenki egyedi, rendhagyó egy kicsit. Csak az a különbség, hogy ezt elvállaljuk-e vagy alkalmazkodni akarunk egy „normához”.

Zsófia nővér a szalagavatón, a lányvirág közepén

– *Most én próbálok máshogyan dekódolni: pont ennek a másféleségnek, különlegességnek van nagyon fontos szerepe ebben a közösségben...*

– Nem gondolom, hogy világfordító személyiség vagyok, de mindenkinek szüksége van arra, hogy egy kicsit beszüljön azzal, másképp is lehet és másképp is kell gondolkodni a dolgokról. Mindenképpen mindennapos harc nekem, hogy elhitesse ezt az emberekkel, életkortól függetlenül. De ez nekem is feladat, hogy megértsem, ha mások más véleményen vannak, mint én. Nem kell mindenkinek egyformán szeretnie egy dolgot, de nem is valószínű az, hogy 20-30 ember ugyanazt szeresse, és ugyanazért lelkesedjen. Attól még tolhatunk egy szekeret, hogy másképp gondolkozunk. Ha becsületesek vagyunk, lehet, hogy többet tudunk kihozni belőle.

– *Ezeket a mondatokat én teszem el útravalónak. Zsófia nővér, köszönöm a beszélgetést!*

Tavaly ilyenkor a lányok már izgatottan készültek az érettségire, szervezték a szerenádot, tervezték iskolán kívüli életüket Zsófia nővér figyelő, mindent értő és megértő tekintete alatt. Aztán a lánycsapat elballagott, lassan már egy éve keresik helyüket a világban, Zsófia nővér pedig maradt, és szeretettel fogadja az iskolába vissza-visszalátogató volt diákjait.

„Mosolygós, segítőkész, gondoskodó és empatikus volt mindvégig. Nem csupán az osztályfőnököm volt, hanem a prefektám, tehát a délutáni és esti gondozóm. Tőle mindig olyan felemelő és buzdító szavakat kaptam, amelyek minden nehézségen átszűrtek, átsegítettek. Azzal gyógyított, amire éppen szükségünk volt – szavakkal vagy gyógyszerrel. Hozzá bármikor bemehettünk kicsit beszélgetni.” (Sümegegy Zita)

A volt diákok pedig ma is örömmel mennek, szerveznek közös teázást vagy csak ráírnak facebookon.

És nagy szeretettel emlékeznek.